

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

ALİ HIZLI BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2019/41568

Karar Tarihi : 29/4/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ali HIZLI

Vekili : Av. Savaş BAYTOK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20/A maddesi kapsamında uygulanan tasarruf yetkisinin kısıtlanmasına yönelik şerhin kaldırılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyonca sunulmuştur.

4. Komisyonca adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma, bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma, tanık dinletme ve sorgulama ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, kötü muamele yasağının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilmiş; mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuru Tarihine Kadarki Süreç

7. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan

gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Mütteaddit defa uzatılan OHAL 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin *Aydın Yavuz ve diğerleri* ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

8. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülen 2016/105261 numaralı soruşturma kapsamında [Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY)] 25/7/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu ve beraberindeki 148 kişi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında Ankara 7. Sulh Ceza Hâkimliğinin 19/8/2016 tarihli kararı ile 2016/1709 D. İş sayılı dosyası üzerinden 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında şüphelilere ait taşınmazların tapu kütüğü ile kara, deniz ve hava ulaşım araçlarının kayıtlı olduğu sicillere şerh düşülmesi şeklinde tedbir kararı verilmiştir. Karar gerekçesinde, başvurucu ile diğer şüphelilerin soruşturma konusu suçu işlediklerine dair kuvvetli şüphe olduğu belirtilmiştir. Kararda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi, 27/7/2016 tarihli ve 29783 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (HKH) 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi ile 15/8/2016 tarihli ve 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesi ile değişik 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi dayanak olarak gösterilmiştir.

9. Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 15/6/2017 tarihli kararıyla, silahlı terör örgütüne üye olma, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs etme veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmiştir. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi 6/11/2018 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Başvurucunun temyiz başvurusu da Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 16/10/2019 tarihli kararıyla reddedilmek suretiyle mahkûmiyet kararı düzeltilerek onanmıştır.

10. Başvurucu 27/11/2019 tarihinde aracına uygulanan şerhin kaldırılması için Mahkemeye başvurmuştur. Başvurucu, talep dilekçesinde Trafik Sicil Şube Müdürlüğünün yargılamayı yürüten Mahkemeye konulmuş bir şerh olmadığının tespiti talep ettiğini açıklamıştır. Mahkeme 28/11/2019 tarihinde 2017/9 Esas sayılı dosyası üzerinden ek kararla talebin reddine karar vermiştir. Mahkeme; gerekçesinde ilgili tedbirin kaldırılması kararını verme görev ve yetkisinin olmadığını, bu yetkinin tedbiri uygulayan kurumda olduğunu ve tedbiri kaydeden kurum tarafından idari bir işlemle şerhin silinmesi gerektiğini belirtmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 28/11/2019 tarihinde öğrenmiş; 13/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

12. Başvurucu, bireysel başvuru sonrasında şerhin kaldırılması için 17/2/2020 tarihinde yeniden Mahkemeye başvurmuştur. Mahkeme 18/2/2020 tarihinde karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinde; konulan tedbirlerin amacının kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini olduğunu, ilgili kamu kurumunun

zararın tazmini için hukuk mahkemesinde iki yıl içinde açacağı dava ile ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı alması ve bunu ibraz etmesi hâlinde tedbirin devam edeceğinin, aksi takdirde ise şerhin kendiliğinden kalkacağını belirtildiğini, tedbirin kaldırılması noktasında ceza yargılaması makamlarına karar verme yetkisi ve görevi tanınmadığını açıklamıştır.

13. Anayasa Mahkemesinin 17/1/2024 tarihli yazısıyla Mahkemeden başvurusunun aracı üzerindeki şerhin devam edip etmediğine ilişkin kararlar istenmiştir. Mahkemenin cevap yazısı ve ekindeki belgelerden şerhin kaldırılmadığı anlaşılmış, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünden gelen 4/12/2024 tarihli yazıda da 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun ek 18. maddesine göre araç tescil hizmetlerine ilişkin iş ve işlemlerin Türkiye Noterler Birliği koordinesinde noterliklere devredildiği, araç sicil ve tescil sistemi veri tabanının Türkiye Noterler Birliğince tutulduğu bildirilmiştir. 31/1/2018 tarihli ve 30318 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik'in 6. maddesinde haciz, rehin, ihtiyati tedbir gibi araçlara ilişkin kısıtlayıcı şerhleri Türkiye Noterler Birliğine ait Araç Sicil ve Tescil Sistemi'ne işlemek ve kaldırmak noterlerin görev ve yetkisine bırakıldığı için son olarak 5/12/2024 tarihinde Türkiye Noterler Birliğinden başvurusunun aracı üzerindeki şerhin devam edip etmediğine ilişkin bilgi istenmiştir. Türkiye Noterler Birliğinin 7/12/2024 tarihli yazısı ve ekindeki belgelerden şerhin terkin edilmediği anlaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ve bu Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından, şüpheli veya sanıklara ait taşınmazların veya kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarının devir ve temlikini veya bunlarla ilgili hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için şerh düşülmesine karar verilebilir. Taşınmazlarla ilgili karar tapu kütüğüne; kara, deniz ve hava ulaşım araçlarıyla ilgili karar ise bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi halinde veya şerhin konulduğu tarihten itibaren iki yıl içinde, şerhin devamı yönünde hukuk mahkemesinden verilmiş ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı ibraz edilmediği takdirde şerh kendiliğinden terkin edilir."

15. İlgili hukuk kaynakları için ayrıca bkz. Süleyman Kaçmaz [1. B.], B. No: 2016/72686, 10/12/2019, §§ 26-36.

B. Mahkeme Kararları

16. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesinin 22/1/2020 tarihli ve E.2019/231, K.2020/18 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanıklar... hakkında Ankara 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 2016/1675 D. İş sayılı kararı ile Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 2016/6206 D. İş sayılı kararı ile malvarlığı, alacak haklarına ilişkin olarak verilen tedbirlerinin yasal olarak 671 Sayılı KHK' nın 31.maddesi ile değişik TMK' nın 20/A maddesi gereğince hukuk mahkemelerince verilmiş

aksine bir karar bulunmadığı takdirde şerhlerin kendiliğinden terkin edileceği amir hükmü bulunduğu da dikkate alındığında hukuk mahkemelerince verilmiş aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde verilen şerhlerin kaldırılmasına..."

17. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesinin 8/2/2023 tarihli ve E.2022/178, K.2023/169 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Saniğa ait taşınmaz tapu kütükleri ile kara, hava ve deniz ulaşım araçlarının kayıtlı bulunduğu sicillere Ankara 9. sulh ceza mahkemesinin 17/10/2016 tarih 2016/1303 d.iş sayılı kararı ile 3713 sayılı Yasanın 20/A maddesi uyarınca konulan şerhin kaldırılmasına, buna ilişkin olarak saniğa ait 06 KFE 79 plakalı ve 06 BA 0445 plakalı araçların kayıtları üzerindeki kayıtların kaldırılması için Noterler Birliğine kararın kesinleşmesi beklenmeksizin yazı yazılmasına..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 29/4/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu; 3713 sayılı Kanun'da öngörülen süre geçmesine karşın tedbir kaldırılmadığından mülkiyet hakkının ihlal edildiğini, şerhin kendiliğinden terkin edilmesi gerektiğini belirtmiş ancak kamu makamlarınca şerhin kaldırılmamasından yakınmıştır.

20. Bakanlık görüşünde; Hâkimliğin başvurunun mal varlığına tedbir konulmasına ilişkin kararının geçici nitelikte bir tedbir kararı olduğu, başvurunun tedbir kararının şartları oluşmadan verildiğini düşünüyorsa tazminat davası açabileceği, bununla birlikte başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni, meşru ve orantılı olduğu bildirilmiştir.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

23. Başvuruya konu şerhin uygulandığı araç başvurunun mülkiyetinde olduğundan mülkün varlığı noktasında tereddüt bulunmamaktadır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

24. Malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder. Anayasa Mahkemesi daha önce bir suç isnadına bağlı olarak uygulanan elkoyma tedbirinin mülkten geçici süreyle de olsa yoksun bırakma sonucuna yol açmasından dolayı mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir (*Hanife Ensaroğlu* [1. B.], B. No: 2014/14195, 20/9/2017, § 52). Somut olayda başvurunun mülkiyetin kamu yararına kullanımının düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hanife Ensaroğlu*, § 52).

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadiğı

25. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

26. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan* [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

i. Kanunilik

27. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt, kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; *Necmiye Çiftçi ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55; *Ford Motor Company* [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

28. Somut olayda başvurunun aracı hakkında 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için şerh uygulanmıştır. Tedbirin uygulanması noktasında anılan kanun hükmünün belirli, öngörülebilir ve ulaşılabilir olduğunda bir tereddüt bulunmamakla birlikte tedbirin devamı ve kaldırılması hususları kanunilik ölçütü yönünden sorunlu görülebilir ise de sürecin bütününe bakılarak değerlendirme yapılması gerektiğinden anılan hususlardaki meselelerin müdahalenin ölçülülüğü bağlamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

29. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu

anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Yunis Ağlar* [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29; *Nusrat Külâh* [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56).

30. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesindeki hükmün amacı 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap, Dördüncü Bölüm Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Kısımlarında tanımlanan suçlar ve bu Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla şüpheli veya sanıklara ait taşınmazların veya kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarının devir ve temlikini veya bunlarla ilgili hak tesisini önlemektir. Düzenlemeyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla tasarruf yetkisinin kısıtlanması dava sonunda verilecek eda hükmünün (muhtemel alacağın) icra edilebilmesi suretiyle yargı sisteminin etkin bir şekilde işleyişine katkı sağlamanın amaçlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla muhtemel alacağın tahsilini güvence altına almak için başvurunun mal varlığına hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için şerh uygulanmasının kamu yararına dayalı meşru bir amacı olduğu açıktır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

31. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18).

32. Orantılılık ilkesi gereği, kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi müdahalenin orantılılığını değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven* [1. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, § 58, 60).

33. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır (*Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71). Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk* [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı*, § 71).

34. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün olamamaktadır. Üstelik devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun, uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70).

35. Mülkiyet hakkına üçüncü kişiler tarafından müdahalede bulunulması durumunda bu müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesini, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Bu bağlamda hak ihlalinin sonuçlarının giderilmesi bakımından ne tür hukuki mekanizmaların öngörüleceği hususu devletin takdirindedir. Bu husus, kural olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tercih edilen idari veya yargısal mekanizmanın malik üzerinde doğurduğu olumsuz etkilerin düzeltilmesi bakımından yeterli ve elverişli olup olmadığı hususundaki denetim yetkisi saklıdır. Bu bağlamda düzeltici bir mekanizmanın hiç oluşturulmaması veya oluşturulan mekanizmanın müdahaleden önceki durumu tesis edici veya oluşan kayıpları giderici bir nitelik arz etmemesi durumunda mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler ihlal edilmiş olur (*Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi* [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 48).

36. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda sağlandığından söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (*Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

37. Anayasa Mahkemesi muhtemel bir alacağın güvence altına alınarak etkisizleşmesinin önüne geçilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması ve bu tedbirler kapsamında kamu makamlarının mülk üzerinde belirli bir süreyle hukuki tasarruflarda bulunulmasının sınırlandırılması bakımından geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmiştir. Ancak söz konusu tedbirlerin uygulanmasının mülk sahibine kaçınılmaz olandan aşırı bir külfet de yüklememesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda hukuki ilişkinin diğer tarafların haklarını korumak için tedbiri uygulayan kamu makamlarının söz konusu tedbirin başvuruçunun mülkiyet hakkına etkilerini de gözetmesi ve ölçüsüz bir müdahaleye yol açmaması gerekmektedir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 79).

38. Buna göre mülkiyet hakkını sınırlandıran ihtiyati tedbirin ölçülü olabilmesi için tedbir, gerek kapsamı gerekse de süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanmalıdır. Mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirler uygulanması ve bu tedbirlerin belirli bir süre de devam etmesi ancak bireye şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemesi takdirde ölçülü görülebilir. Diğer bir deyişle mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirlerin söz konusu olduğu durumlarda tedbiri uygulayan kamu makamlarının ivedi olarak ve özenli bir biçimde davranma yükümlülükleri bulunmaktadır. Aksi hâlde tedbirin makul olmayan bir süre devam

etmesi, mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklemiş olur (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.*, §§ 73-80).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak için 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında başvuru aracına şerh uygulanmasının kamu yararı amacını gerçekleştirmeye elverişli olduğu açıktır. Gereklilik ölçütü yönünden ise öncelikle tazminat davasındaki alacağın teminat altına alınması için borçluya ait mal varlığına hak tesisini önlemek ya da tasarruf yetkisini kısıtlamak amacıyla şerh konulması bakımından kamu makamlarının belirli bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmelidir. Kuşkusuz alacağın teminat altına alınması için borçlunun mal varlığı üzerinde şerh uygulanarak tasarruf yetkisinin kısmen sınırlandırılması müdahaleyi meşru amaca ulaşmak bakımından gerekli kılmalıdır.

40. Müdahalenin orantılılığında kamu makamlarının takdir yetkisinin sınırlarının belli ölçütler çerçevesinde ele alınması gerekir. Bu kapsamda teminat altına alınmak istenen davanın niteliği, davacının haklılığını ortaya koyacak delillerin kapsamı, dava konusu alacak miktarına göre şerh uygulanan mal varlığının miktarı, bu kapsamda verilen ceza kararının niteliği ve hukuk davasına etkisi gibi unsurların da dikkate alınması gerekir.

41. Orantılılık açısından uygulanan şerh sonucu kişinin mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanma boyutu dikkate alınmalıdır. Zira bazı durumlarda mal varlığı üzerinde daha hafif bir yöntemle sınırlama mümkünken daha ağır bir sınırlama aracı getirilmesi müdahaleyi ölçsüz kılabilir. Bu kapsamda öncelikle kişinin mülkiyet hakkına müdahale oluşturan şerhin uygulanması neticesinde borçlunun mallarına geçici olarak fiilen el konulabileceğinin, alacaklı olduğu iddia edilenlerin davasında haklı çıkması hâlinde borç tahsil edilene kadar mal varlığının bu şekilde muhafaza altına alınmasına imkân sağlandığının ifade edilmesi gerekir.

42. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesinde kural olarak mülkiyet hakkının kullanılmasına geçici olarak sınırlama getiren şerhin konulduğu tarihten itibaren iki yıl içinde kendiliğinden terkin edileceği hükme bağlanmıştır. İki yıllık sürenin dolmasıyla şerhin kendiliğinden terkin edilmesinin istisnası ise bu süre zarfında şerhin devamı yönünde hukuk mahkemelerince verilmiş ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararının ibraz edilmesidir. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında şerhin kendiliğinden terkin edilmesine yönelik yükümlülüğün kamu makamlarının üzerinde olduğu açıktır.

43. Somut olayda 19/8/2016 tarihinde başvuru aracına 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında şerh konulmuştur. Dosya kapsamında yer alan bilgiler ışığında iki yıl geçmesine rağmen anılan şerhin kamu makamlarınca terkin edilmediği ve şerhin kaldırılmasına yönelik talebin Mahkemece reddedildiği anlaşılmaktadır. Mahkeme şerhin Hâkimlik kararıyla konulduğunu, şerhin kaldırılması konusunda görev ve yetkisi olmadığını belirtmiştir. Hâkimliğin şerhin devamı yönünde hukuk mahkemelerince verilmiş ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı olup olmadığı yönünden herhangi bir araştırma yapmadığı da anlaşılmaktadır. Öte yandan 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesi kapsamında uygulanan şerhin kaldırılması noktasında Mahkemelerin görevli olduğu yönünde kararlar verilmiştir (bkz. §§ 16, 17).

44. 3713 sayılı Kanun'un 20/A maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi hâlinde şerhin kendiliğinden terkin edileceği düzenlenmesine karşın somut olayda şerh kamu makamlarınca terkin edilmemiş; Mahkeme, mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin sonlandırılması bakımından de üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmemiştir.

45. Sonuç olarak uygulanan şerhin kanuni süre geçtiği hâlde terkin edilmemesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği kanaatine ulaşılmış, adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu, bu nedenle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçsüz olduğu tespit edilmiştir.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

47. Başvurucu, yeniden yargılama ve 1.000.000 TL manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), [I. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

49. Yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddedilmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesine (2017/9-ek karar) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. 364,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.364,60 TL yargılama giderinin başvuruca **ÖDENMESİNE**,

E. Tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın gereği için Türkiye Noterler Birliğine, bilgi için Emniyet Genel Müdürlüğü'ne GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/4/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.